

УДК 657.6

**ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ  
ОСОБЛИВОСТЕЙ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА НА  
МЕТОДИКУ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ОБЛІКУ НЕОПЕРАЦІЙНОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

**Чижишин О.І. викладач**

Чортківський інститут підприємництва і бізнесу  
Тернопільський національний економічний університет

**АННОТАЦІЯ**

В статье исследовано влияние организационно-технологических особенностей строительного производства на методику и организацию неоперационной деятельности предприятий строительной отрасли и определено их приоритетное положение в системе учета в целом. Предложены дополнительные составляющие неоперационной деятельности, которые могут быть специфическими признаками строительного производства при формировании информационных учетных потоков управления расходами строительства с целью объективного отображения различных факторов влияния на деятельность предприятия и обеспечения аналитической базы управленческих решений.

**ANNOTATION**

In the article the influence of organizationno-tehnologicheskikh features of build production is explored on a method and organization of unoperating activity of enterprises of build industry and their priority position is certain in the system of account on the whole. The additional constituents of unoperating activity, which can be the specific signs of build production at forming of informative registration streams of management by the charges of building with the purpose of objective reflection of different factors of influence on activity of enterprise and providing of analytical base of administrative decisions, are offered .

**Ключевые слова:** неоперационная деятельность, организационно-технологические особенности, учетные потоки, управление расходами, анализ, управленческие решения.

**Keywords:** unoperating activity, organizationno-tehnologicheskikh features, registration streams, management by charges, analysis, administrative decisions.

**Постановка проблеми.** В процесі керування підприємством необхідно враховувати ряд принципів і напрямів, завдяки впровадженню яких прибутковість підприємства максимізується. Важливим є розмежування обліку операційної та неопераційної діяльності, що дасть можливість центрам відповідальності оперативно втручатись у їх планування та контроль.

За останні роки стало зрозумілим, що залежність діяльності підприємств від інвестиційного клімату в державі та кожній галузі зокрема спричиняє вагомий вплив складових неопераційної діяльності на результати фінансових показників. Позитивний фінансовий результат залежить тепер не лише від вмілого зниження собівартості чи інтенсивності випуску продукції, а більшою мірою саме від продуманої фінансово-інвестиційної політики підприємства, яка враховує отримані кредитні послуги, інвестиційні вливання, зниження ризику виникнення надзвичайних витрат чи втрат. Враховуючи вищеназвані фактори саме від детального дослідження специфіки обліку неопераційної діяльності будівельних організацій залежатиме подальший їх розвиток і функціонування.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженням проблем методики та організації неопераційної діяльності в будівництві займаються такі вчені як З.В.Задорожний, Я.Д.Крупка, Т.В.Шевчук, І.Чалий. та багато інших.

**Постановка цілей та завдань.** Розглянути вплив організаційно-технологічних особливостей будівельного виробництва на методику і організацію неопераційної діяльності підприємств будівельної галузі та визначити їх пріоритетне становище у системі обліку в цілому.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Останні роки характерні для української економіки пошуком способів інтеграції у світове господарство. Для швидшої адаптації до ринкових умов основні наголоси ставляться на макроекономічні важелі і механізми. Безсумнівим є те, що всі зусилля направлені на стабілізацію економічного розвитку виявляться марними, якщо окремі підприємства через відсутність ефективних мікроекономічних механізмів будуть недієздатними в сучасних умовах господарювання.

Будівельне господарство у складі бувшого Радянського Союзу посідало одне з провідних місць у структурі виробництва продукції. Якщо у 1980-1990 рр. обсяги житла, побудованого за рахунок фінансування держави, становили 56,8-63,3% від загального обсягу побудованого житла, то у 1995р ці обсяги знизились до 23%, а у 2006р. - лише 8%. За період 1991-2011рр. абсолютні обсяги будівництва, що вводяться в дію за рахунок коштів Державного бюджету скоротились у 39 разів. Частка побудованого житла за кошти населення у період з 1991 по 2011 становить відповідно 65,1- 94,2% [1, с.168].

Починаючи з 1991 р. припинилося бюджетне фінансування та кредитування капітальних вкладень і поточних витрат рибництва. Гіперінфляція в країні призвела до втрати підприємствами власних оборотних коштів. Тривалий промисловий цикл, різка зміна умов діяльності, економічна криза разом із кризою платежів позбавили підприємства можливості закуповувати ресурси для здійснення виробничих потреб, а обсяг будівництва почав поступово зменшуватись.

Будівельні господарства не здатні були працювати в режимі реального самофінансування.

Частку Тернопільської області в Україні з будівництва об'єктів житлового і промислового характеру зображено на рис. 1.

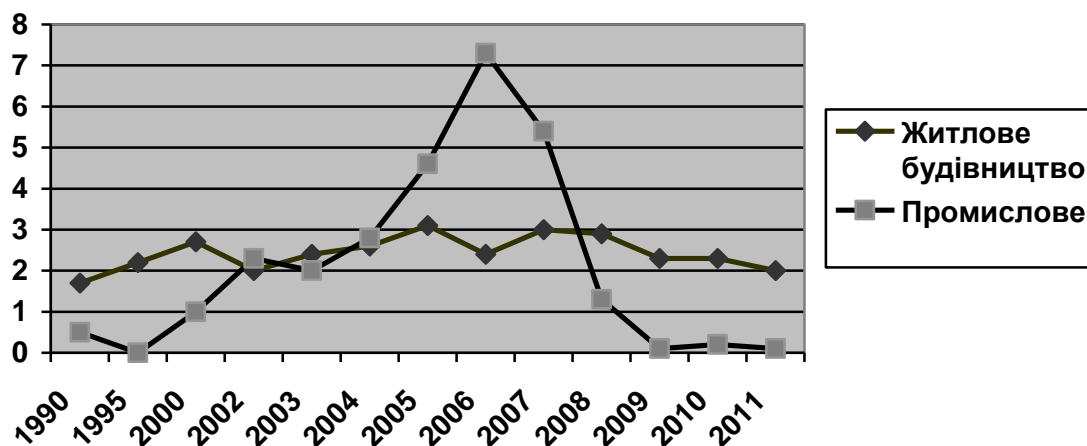


Рис. 1. Питома вага Тернопільської області в Україні з будівництва об'єктів житлового і промислового характеру [Статистичний щорічник Тернопільської області за 2011 рік/[www.te.ukrstat.gov.ua](http://www.te.ukrstat.gov.ua)].

На базі даних рис. 1. видно, що незначне зростання обсягів будівництва за роки незалежності, спостерігалось в період значного злету купівельної проможності населення і бізнесу за рахунок отриманих кредитів фінансові сфери, що дало можливість ефективно розвиватись будівельній галузі. Крім того цей період співпав з тим часом, коли значна частина заробітчан ввезла значну частину приватного капіталу. З боку державних і місцевих структур влади таких внесків не спостерігалось.

Розрив горизонтальних і вертикальних зв'язків порушив єдиний технологічний процес будівництва. Результатом цього стали: а) зменшення питомої ваги випуску будівельної продукції на душу населення; б) втрата державних замовлень на об'єкти промислового та соціального спрямування; в) старіння основних фондів і технологій, стагнація, інноваційна відсталість; г) незадовільна організація збуту будівельних об'єктів; г) недостатня кількість власних коштів у потенційних споживачів та замовників будівельних об'єктів; д) недостатня кількість спеціалізованого автотранспорту для будівництва, або його списані аналоги з-за кордону; е) незадовільний контроль з боку державних органів та інших спеціалізованих установ щодо відповідності побудованих і зданих в експлуатацію об'єктів згідно норм безпеки та експлуатаційної витривалості; є) широкомасштабна втрата майна підприємств і організацій державної та колективної форм власності тощо.

До IV кварталу 2008 року будівельний ринок України розвивався швидкими темпами, але під впливом світової фінансово-економічної кризи було зменшено його фінансування, скоротились обсяги замовлень на

будівельно-монтажні роботи, погіршився фінансовий стан підприємств. Так в структурі показників по будівельних підприємствах України, які суттєво впливали протягом 2009-2011 років на інтенсивність будівельної діяльності, про що свідчить рис. 2 є найбільш вагомими - це незначна кількість замовлень - 22,4%, незабезпеченість фінансуванням -19,8%, високі податки - 14,7%, нестача оборотних коштів - 12,3% та інше (в тому числі погодні умови, некваліфіковані кадри, конкуренція, нестача будівельного обладнання) - 18.21%

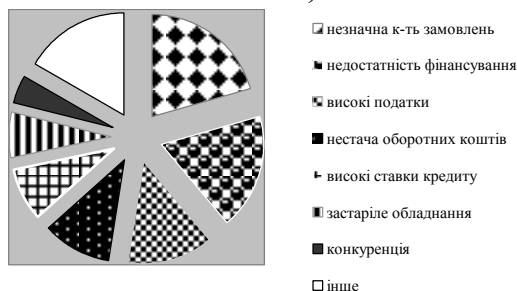


Рис.2. Структурна оцінка чинників, які стримували розвиток будівельної галузі в Україні у 2009-2011рр.[Статистика України/.www.te.ukrstat.gov.ua]

Погіршення показників діяльності підприємств галузі, яке зумовлено світовою фінансово-економічною кризою не є причиною для послаблення контролю за витратами та доходами будівельних фірм. Навпаки, з метою посилення конкурентоздатності будівельні підприємства змушені економно і раціонально використовувати свої ресурси, що можливе за умови належної організації обліку та аналізу.

Будівництву притаманні специфічні ознаки (рис. 2), які висвітлили у своїх дослідженнях такі вчені: З.В.Задорожний [2, с.113], І.Чалий [3, с.42], О.С.Нарінський [4, с.21].

В роботах вищезазначених учаних прописано як ці особливості впливають на показники операційної діяльності, щодо неопераційної діяльності, то вплив організаційних та технологічних особливостей на даний момент в науковій літературі майже не досліджували. Тому це питання набуває актуальності особливо на сьогоднішній день.

Досліджуючи вплив окремих чинників на організацію роботи будівництва ми виділи три додаткових складових неопераційної діяльності, які можуть бути специфічними ознаками будівельного виробництва, а саме:

1. Погодно-кліматичні умови, в залежності від яких виникають надзвичайні події, а отже і надзвичайні витрати на ліквідацію наслідків лиха, нарахування заробітної плати, матеріальні витрати. З метою запобігання виникнення надзвичайної ситуації, якими можуть бути собівартість зруйнованого в наслідок стихійного лиха об'єкта будівництва, будівельні організації вимушені нести іншого роду надзвичайні витрати - будівництво дамб, роботи з укріплення ґрунтів та інше.

1. Нерухомість структурних підрозділів впливають виникнення інших витрат і доходів, бо після завершення робіт підприємство повинно перебазуватись, розібрати тимчасові нетитульні споруди і витрати по їх демонтажу відносять на капітальні інвестиції генпідрядної організації.

2. Індивідуальне і дрібносерійне виробництво впливає на довготривалість будівельного процесу і спричиняє капіталізацію фінансових витрат та виникає термін «кваліфікаційний актив». Відповідно до П(С)БО 31 до його собівартості включається сума фінансових витрат підприємства, обчислена з урахуванням витрат на створення кваліфікаційного активу та процентних ставок за позиками.

Узагальнено вплив організаційно-технічних особливостей будівельного виробництва на методикау та організацію неопераційної діяльності ми відтворили на рис. 3.



Рис. 2. Особливості будівельного виробництва

У сучасному суспільстві існує складна мережа взаємовідносин між будівельним підприємством, з одного боку, та зовнішнім середовищем, з іншої, а також всередині підприємства формується

найскладніша мережа відносин, які підлягають відображенню в бухгалтерському обліку. Така мережа виробничих взаємовідносин між працівниками різних рівнів управління визначає потребу в обліковій інформації та її потоках. Формування оптимальних інформаційних облікових потоків – завдання складне і потребує індивідуального підходу до підприємств, що зумовлено складністю організаційної будови виробничих систем, ієрархією системи управління витратами виробництва, різноманітним складом рішень, що приймаються, а також колом чинників, що враховуються при виборі прийнятних варіантів управлінських рішень. Ця проблема посилюється кардинальними змінами щодо розуміння витрат та їх визнання у системі бухгалтерського обліку зі введенням у дію національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зміною підходів до процесу калькулювання та ціноутворення.

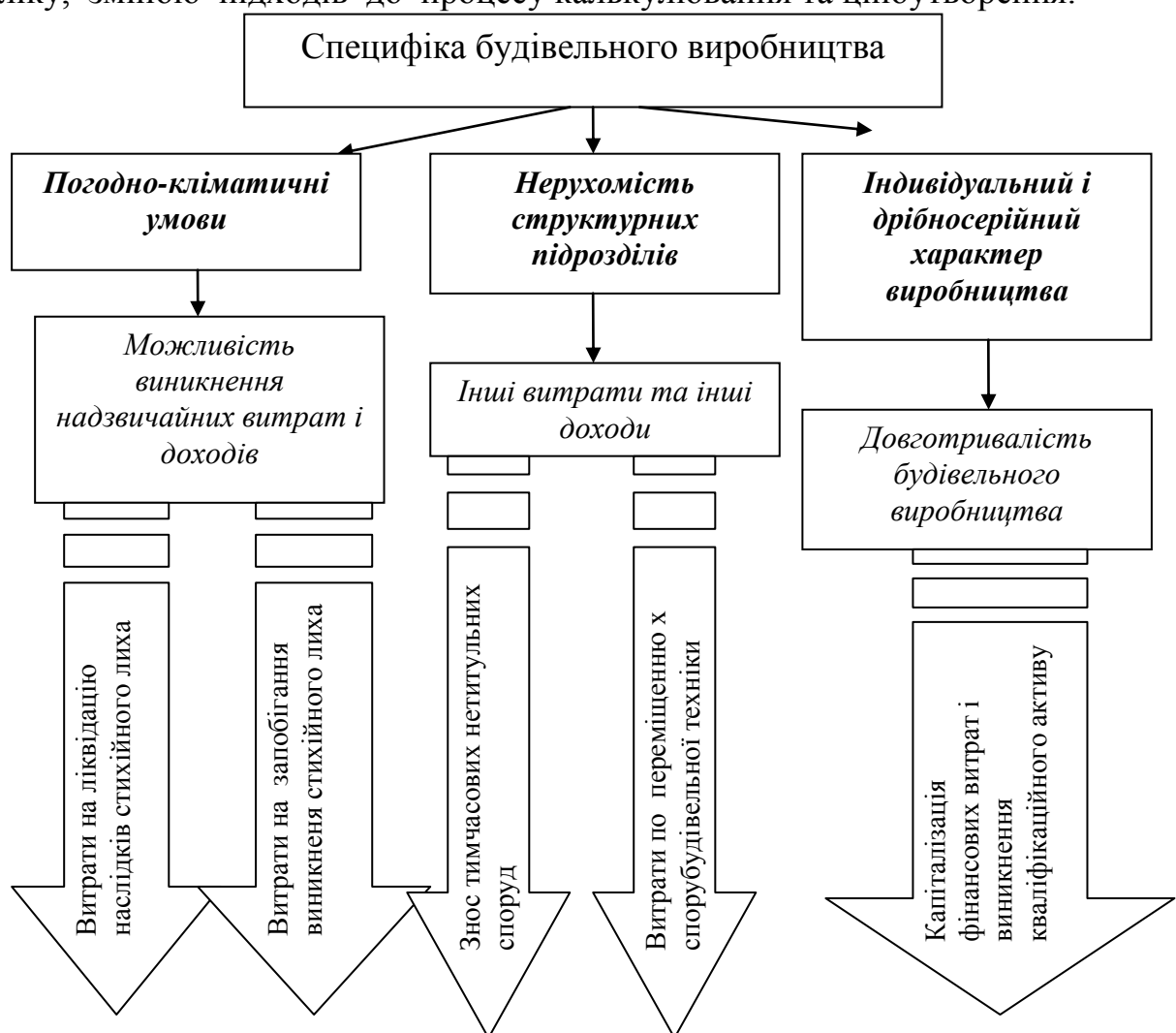


Рис.3. Організаційно-технологічні особливості будівельного виробництва та його вплив на методику та організацію неопераційної діяльності будівельних підприємств.

Проблемою при формуванні інформаційних облікових потоків управління витратами виробництва на сучасному етапі є, фактично, формування і становлення самого бухгалтерського обліку та системи його організації в напрямку об'єктивного відображення ринкових факторів впливу на діяльність підприємства і забезпечення аналітичної бази управлінських рішень.

**Висновки.** Вирішення проблеми впливу організаційно-технологічних особливостей будівельного виробництва на методику і організацію неопераційної діяльності підприємств будівельної галузі та визначити їх пріоритетне становище у системі обліку в цілому передбачає проведення наукових досліджень за декількома напрямками, а саме:

- визначення якісних характеристик облікової інформації;
- параметризація інформаційних облікових потоків, дослідження та побудова ефективної системи управління будівництва;
- організація підсистеми фінансового, управлінського та податкового обліку, побудова автоматизованої системи обробки економічної інформації.

**Перспективи подальших досліджень.** Неопераційна діяльність нерозривно пов'язана із загальним політичним і економічним станом держави. За останні роки в Україні відбувались процеси стабілізації і розвитку виробництва, що викликає всебічний інтерес. Це якраз та галузь діяльності, де найбільш динамічно і активно йдуть реформи, і насамперед знаходять відображення всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці України.

#### **Список використаних джерел.**

1. Шевчук Т.В. Банки як фінансові посередники на ринку будівництва житла в Україні/ Т.В.Шевчук // Регіональна економіка.-№2.- 2008.- С.168-175.
2. Задорожний З.В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві.- Тернопіль: Економічна думка.- 2006. -336с.
3. Чалий І. Будівельний облік: учора, сьогодні, завтра/ І.Чалий // Бухгалтерія.-2001.-№25/1(440).- С.40-46.
4. Наринский А.С.Калькулирование себестоимости продукции в строительстве.-М.: Финансы и статистика, 1988.-191с.

# ЗАЯВКА НА УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ

Прізвище \_\_\_\_\_ Чижишин \_\_\_\_\_

Ім'я \_\_\_\_\_ Оксана \_\_\_\_\_

По батькові \_\_\_\_\_ Ігорівна \_\_\_\_\_

Організація \_\_\_\_\_ Чортківський інститут підприємництва і бізнесу \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ Тернопільський національний економічний університет \_\_\_\_\_

Посада \_\_\_\_\_ викладач \_\_\_\_\_

Адреса вул. Копичинецька, 37 А м. Чортків Тернопільська обл.

Україна 48500

Контактний телефон (дом) 0-3525239336

\_\_\_\_\_ (моб) 0669251507 \_\_\_\_\_

Е-mail \_\_\_\_\_

Секція \_\_\_\_\_ 1. Облік, фінанси і оподаткування \_\_\_\_\_

Не планую приїзд:

надрукувати тези;

надрукувати статтю